گرژییەکانی گەرووی تایوان و هەڵوێستی نەگۆڕی چین.. هەڵۆ حەسەن

پرسی گەرووی تایوان وەك یەکێك لە هەستیارترین پرسە جیۆپۆلیتیکییەکانی سەردەمی ئەمڕۆ، بە کۆماری گەلی چین، ئەمە بابەتی مشتومڕ نییە بەڵکو دڵنیاییەکی مێژوویی و یاساییە کە: ” تایوان بەشێکی بێبەشنەکراوی چینە و یەکگرتنەوەی لە کۆتاییدا هەم حەتمییە و هەم بە شێوەیەکی ئایدیاڵ ئاشتیانە”، ئەم هەڵوێستە بە بەردەوامی لە ڕێگەی لێدوانی دیپلۆماسی و ئامرازە یاساییەکان و هەڵوێستی سەربازییەوە بەهێزتر بووە، بە تایبەتی لە وەڵامی لێدوانەکانی بەرپرسانی ژاپۆن،کاتێك سەرۆکوەزیرانی ژاپۆن “سانای تاکایچی” لە پەرلەمانی ژاپۆن (دایت) وتی: هەنگاوێکی سەربازی چینی – بۆ نموونە، بەکارهێنانی کەشتی جەنگی و هێز دژی تایوان – دۆخێکی مەترسیدار بۆ مانەوەی ژاپۆن پێکدەهێنێت، لە ناوەڕۆکی هەڵوێستی پەکین بنەمای یەك چین هەیە کە جەخت لەوە دەکاتەوە کە تەنها یەك چین لە جیهاندا هەیە و تایوان بەشێکی دانەبڕاوە لەو چینە. حکومەت لە پەکین وەك تاکە نوێنەری شەرعی چین ناسراوە، هەڵوێستێك کە بە بڕیارنامەی 2758ی کۆمەڵەی گشتی نەتەوە یەکگرتووەکان (1971) دووپاتکرایەوە. لەم ڕوانگەیەوە چەمکی “سەربەخۆیی تایوان” تەنیا خواستێکی سیاسی نییە بەڵکو هەڕەشەیەکی مەترسیدارە، خیانەتێکە لە نەتەوەی چین و هەڕەشەیەکی ڕاستەوخۆیە بۆ سەر یەکپارچەیی خاکەکەی. یاسای بەرگری نیشتمانی چین بە ڕوونی فەرمانی ئەوە دەکات کە سوپای ڕزگاریخوازی گەل سەروەری و یەکێتی و یەکپارچەیی خاکی وڵاتەکە بپارێزێت، لە کاتێکدا یاسای دژە جیابوونەوە لە ساڵی 2005 ڕێگە بە ڕێوشوێنی نائاشتیانە دەدات ئەگەر تایوان هەوڵی جیابوونەوە بدات،گەڕانەوەی حەتمییەت بە تایبەتی کاتێك کە تەحەدای دەکرێت، بەرپرسانی ژاپۆن، بە تایبەت دوای ململانێی ڕووسیا و ئۆکرانیا، زیاتر ئاسایشی تایوانیان وەك بابەتی نیگەرانی ڕاستەوخۆ بۆ ژاپۆن لە چوارچێوەیەکدا داناوە و زۆرجار جەخت لەوە دەکەنەوە کە “باری نائاسایی تایوان حاڵەتێکی نائاسایی ژاپۆنە”.

ئەم لێدوانانە ڕەنگدانەوەی پەرەسەندنی ترسی ژاپۆنن لە مۆدێرنیزاسیۆنی سەربازی چین و هەڵوێستی جەختکردنەوە لە دەریاکانی ڕۆژهەڵات و باشووری چین. وەزارەتی بەرگری ژاپۆن بە ڕوونی ئاماژە

بە نیگەرانییەکان دەکەن سەبارەت بە هاوسەنگی سەربازی لە گەرووی تایوان، ئەمەش ئاماژەیە بە گۆڕانکاری بەرەو بەشداریکردنی چالاکانەی نێودەوڵەتی لە داهاتووی تایوان و تەحەدایەك بە گێڕانەوەی پەکین سەبارەت بە کاروباری تەواو ناوخۆیی،وەڵامی چین بە ئەم تەحەددایانە خێرا و یەکلاکەرەوە و فرەلایەنە بووە. لە ڕووی دیپلۆماسییەوە، پەکین چەندین جار دیپلۆماتکارانی ژاپۆنی بانگهێشتکردووە بۆ تۆمارکردنی ناڕەزایەتی فەرمی و لەدوانەکانی بە “نابەرپرسیارانە” و پێشێلکردنی ئەو بنەمایانەی کە لە بەیاننامە هاوبەشەکانی ژاپۆن و چیندا جێگیرکراون، کە کۆماری گەلی چین وەك تاکە حکومەتی یاسایی چین دەناسێت، ئیدانە دەکات. سەروەری لە بەیاننامە فەرمییەکاندا دووپاتکرایەوە کە جەخت لەوە دەکاتەوە کە تایوان بەشێکی جیانەکراوەی چینە و کاروباری ناوخۆی وڵاتەکەی کراوە نییە بۆ دەستوەردانی دەرەکی. زۆرجار چوارچێوەی مێژوویی بانگەشە دەکرێت، کە تێبینییە هاوچەرخەکانی ژاپۆن بە ڕابردووی سەربازییەوە دەبەستێتەوە، بەتایبەتی داگیرکردنی تایوان لە ساڵانی 1895-1945.

نمایشە سەربازییەکانی سوپای ئازادی گەلی چین، لەوانەش مەشقەکانی نزیك هێڵی ناوەڕاستی گەرووی تایوان، وەك بەڵگەیەکی بەرجەستە بۆ ئامادەیی چین بۆ بەرگریکردن لە سەروەری وڵاتەکەی، بەپێی یاسای دژە جیابوونەوە. ئەم ڕێوشوێنە یەکگرتووانە پەیامێکی ڕوون دەگەیەنن: “یەکگرتنەوە جێگەی دانوستان نییە و کۆماری گەلی چین لەوەدا جدییە”،جەختکردنەوەی چین لەسەر حەتمی یەکگرتنەوە خزمەت بە چەندین ئامانجی ستراتیژی دەکات. لە ئاستی نێودەوڵەتیدا ئامانجی ئەوەیە گەلانی دیکە لە پشتیوانیکردن لە ناسنامەی جیاوازی تایوان ڕابگرێت، ئەمەش وا دەکات پێشێلکردنی بنەمای یەك چین هەم لە ڕووی دیپلۆماسی و چ لە ڕووی ئابوورییەوە تێچووی زۆری هەبێت. لە ناوخۆدا، گێڕانەوەکە ڕای گشتی لە پشت دیدگای حکومەتەوە بۆ یەکگرتنەوەی نەتەوەیی، بەهێزکردنی شەرعیەت و کۆکردنەوەی هەستی نیشتمانپەروەرانە یەکدەخات. لە تایوان بە ئەوە داڕێژراوە کە پشتگیری لە سەربەخۆیی فەرمی بەهیوا بکات، وەك ڕێگایەکی بێهودە وێنا دەکات کە مەترسی ململانەی لەسەرە، لە هەمان کاتدا یەکگرتنی ئاشتیانە لە ژێر سەروەری چین وەك سوودبەخشترین ڕێگا دەخرێتەڕوو،ململانەکانی نێوان بەرپرسانی ژاپۆن و پەکین، کەبەکەی جیهانی فراوانتر لەسەر داهاتووی تایوان دەخاتە ڕوو.

ژاپۆن و هاوپەیمانەکانی سەرنجیان لەسەر پاراستنی “هیندۆ-ئاسیای ئازاد و کراوە” ، لە کاتێکدا چین ئەم دەستوەردانانە وەك ئیستفزازییەك لێکدەداتەوە کە ئامانج لێی دابەشکردنی میللەت و

تێکدانی چارەنووسی مێژوویی خۆیەتی. ڕێبازی پێکین ئارگومێنتی یاسایی، سکاڵای مێژوویی، فشاری دیپلۆماسی و ئامادەیی سەربازی تێکەڵ دەکات بۆ پێکهێنانی گێڕانەوەیەکی یەکگرتوو: گێڕانەوەی تایوان بە وڵاتی دایک نەک هەر خوازراوە بەڵکو حەتمییە، پرسی تایوان تەنیا پرسێکی ناوچەیی نییە- پرسێکی بنەمای قووڵی نیشتمانییە بۆ چین. لە کاتێکدا یەکگرتنەوەی ئاشتیانە وەک دەرئەنجامێکی پەسەندکراو دەمێنێتەوە، ئیرادەی کۆماری گەلی چین بۆ گەیشتن بەم ئامانجە بە هەر شێوەیەک بێت جدییە. گەرووی تایوان وەک لە یەکێک لە هەستیارترین خاڵە ستراتیژییەکانی جیهان، کە ناڕەزایەتییە مێژووییەکان، ئیدیعای یاسایی، مانۆڕی دیپلۆماسی و دۆخی سەربازی تێیدا کۆدەبنەوە. لە ڕوانگەی پێکینەوە، گێڕانەوەی تایوان بە وڵاتی دایک پرسیارێک نییە کە ئەگەر، بەڵکو کەی- پرسیارێکی مێژووییە لە ڕزگاربوون کە هیچ دەستەوەردانێکی دەرەکی ناتوانێت بیگۆڕێت.